[2024] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 736: 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 792

ਭਾਰਤ ਸੰਘ

ਬਨਾਮ

ਪ੍ਰਣਵ ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸਨ

(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 5932 ਆਫ 2023)

18 ਅਕਤੂਬਰ 2024

[ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ ਅਤੇ ਆਗਸਟੀਨ ਜਾਰਜ ਮਸੀਹ, ਜੇਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਦਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਨੋਟ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਧਾਰਾ 5, 6, 7, 8 - ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਐਕਟ, 1955 ਉਪ ਧਾਰਾ.5, 8 - ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਨਿਯਮ, 2009 - ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ - ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦਾ ਜਨਮ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਿਤਾ 1963 ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦਾ ਜਨਮ 1972 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ - 19.12.1998 ਨੂੰ, ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੇ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਅਪਣਾਈ - ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦਾ ਜਨਮ 01.03.1999 ਨੂੰ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ - 05.05.2017 ਨੂੰ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੂੰ ਅਧੀਨ ਅਯੋਗ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦਾ 5 - ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8(2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ - ਸ਼ੁੱਧਤਾ:

ਆਯੋਜਿਤ: ਇਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 5 ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ 26.01.1950 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਉਪਬੰਧ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ - ਧਾਰਾ 6 ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਗਏ ਹਨ - ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 8 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਪਬੰਧ "ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹੈ" ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਭਾਰਤ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1935 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਾਰਾ 8 "ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ - ਇਸ ਲਈ, ਉਪਬੰਧ ਸਿਰਫ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ 1935 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਧਾਰਾ 8 ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ

ਹੋਵੇਗੀ - ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਐਕਟ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਲਈ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਅਣਵੰਡੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਥਾਨ ਦਾ ਇੱਕ ਆਮ ਨਿਵਾਸੀ ਹੈ - ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 2 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ (i) ਉਹ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਅਣਵੰਡੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਾਂ (ii) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜੋ ਅਣਵੰਡੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ 15.08.1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ - ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੋਵੇਂ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਣਵੰਡੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਸਨ - ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਤੰਤਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ - ਉਹ ਅਣਵੰਡੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਸਨ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਿਆ ਸੀ 15.08.1947-ਇਸ ਲਈ, 1955 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(1)(b) ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ - ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ 19.12.1998 ਨੂੰ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਗਰਭ ਵਿੱਚ ਸੀ - ਇਸ ਲਈ, ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੀ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਧਾਰਾ 9(1) ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਰਹਿਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਧਾਰਾ 8(1) ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਗਰਿਕ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਆਪਣੀ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਤਿਆਗਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। - ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਲਈ ਧਾਰਾ 8(1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਢੰਗ ਦੁਆਰਾ 20.04.2012 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਤਿਆਗਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 19.12.1998 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਰਹਿਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ - ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਧਾਰਾ 9(1) ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਰਹਿਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 8(2) ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ - ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 8(2) ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ - ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ 1955 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ 1955 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (f) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ। [ਪੈਰਾ 16, 18, 19, 20, 23]

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਡਾ. ਵਿਜੇ ਆਨੰਦ ਮਹਾਰਾਜ [1963] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1: (1962) 45 ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ. 414: 1962 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 12 - 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ।

ਅਨੂਪ ਬਰਨਵਾਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ] [2023] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1: (2023) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 161; ਦਾਊਦੀ ਬੋਹਰਾ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ। [2023] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 293: (2023) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 541 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ; ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਐਕਟ, 1955; ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935; ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਨਿਯਮ, 2009

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਨਾਗਰਿਕਤਾ; ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ; ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ; ਅਣਵੰਡੇ ਭਾਰਤ; ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 5; ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 6; ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 8; ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਐਕਟ, 1955 ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 8; ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਐਕਟ, 1955 ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 5; ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ; ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ; ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ; ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਤਿਆਗਣਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ,

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ/ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2023 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5932

2022 ਦੇ ਡਬਲਯੂਏ ਨੰਬਰ 2265 ਵਿੱਚ ਮਦਰਾਸ ਵਿਖੇ ਨਿਆਂਇਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 12.10.2022 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਨਾਲ

2024 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰ. 123

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਕੇ.ਐਮ.ਨਟਰਾਜ, ਏ.ਐਸ.ਜੀ., ਸ਼ੈਲੇਸ਼ ਮਡਿਆਲ, ਵਿਨਾਇਕ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼ਰਤ ਨਾਂਬਿਆਰ, ਚਿਤਰਾਂਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਬੀਕੇ ਸਤੀਜਾ, ਮਿਸ. ਸ਼ਰਧਾ ਦੇਸ਼ਮੁਖ, ਸਾਰਥਕ ਕਰੋਲ, ਕ੍ਰਿਤਗਿਆ ਕੈਤ, ਰਾਜਨ ਕੁਮਾਰ ਚੌਰਸੀਆ, ਮਾਧਵ ਸਿੰਘਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਪਾਠਕ, ਅਕਸ਼ੈ ਨਾਗਰਾਜਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਾਨਿਆ ਸੂਦ, ਐਡਵ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਸੀ ਐਸ ਵੈਦਿਆਨਾਥਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਅਕਸ਼ੈ ਐਨ, ਵਿਨਾਇਕ ਗੋਇਲ, ਡਾ. ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ ਤਿਵਾੜੀ, ਪ੍ਰਮੋਦ ਤਿਵਾੜੀ, ਵਿਵੇਕ ਤਿਵਾੜੀ, ਭੂਪੇਸ਼ ਪਾਂਡੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਦੂਬੇ, ਐਡਵ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਹੁਕਮ

ਨਿਰਣਾ

ਅਭੈ ਐਸ ਓਕਾ, ਜੇ.

ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਣਵ ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸਨ

1. ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਦਾ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪ੍ਰਣਵ ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।
ਅਸਲ ਪਹਿਲੂ

2. ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਣਵ ਦੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ। ਪ੍ਰਣਵ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਦਾ ਜਨਮ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 1963 ਅਤੇ 1972 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। 19 ਦਸੰਬਰ 1998 ਨੂੰ, ਪ੍ਰਣਵ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਅਪਣਾਈ। 1 ਮਾਰਚ 1999 ਨੂੰ, ਪ੍ਰਣਵ ਦਾ ਜਨਮ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਣਵ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 20 ਅਪ੍ਰੈਲ 2012 ਨੂੰ, ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੀ। 5 ਮਈ 2017 ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਣਵ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ, ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਦਾ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਨਿਯਮ, 2009 ਦੇ ਨਿਯਮ 24 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਫਾਰਮ XXV ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ, ਜੋ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਐਕਟ, 1955 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, '1955 ਐਕਟ') ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

3. ਪਹਿਲਾਂ, ਪ੍ਰਣਵ ਨੇ ਮਦਰਾਸ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਫਾਰਮ XXV ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪ੍ਰਣਵ ਨੇ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 30 ਨਵੰਬਰ 2017 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਣਵ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਪ੍ਰਣਵ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ 29 ਨਵੰਬਰ 2018 ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਵ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਣਵ 1955 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰਣਵ ਨੂੰ 1955 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (f) ਜਾਂ ਧਾਰਾ (g) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੁਬਾਰਾ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪ੍ਰਣਵ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਪ੍ਰਣਵ ਨੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਅੱਗੇ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8(2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ, ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5932 ਆਫ 2023 ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ।

4. ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 7 ਦਸੰਬਰ 2023 ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਣਵ ਦੁਆਰਾ 5 ਮਈ 2017 ਨੂੰ ਭਰੇ ਗਏ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ (ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲੇਟਾਂ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ, 1956 ਦੇ ਫਾਰਮ L ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ 30 ਜਨਵਰੀ 2024 ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਣਵ 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਪ੍ਰਣਵ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ 2024 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 123 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਬੇਨਤੀਆਂ

5. ਪ੍ਰਣਵ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਸੀਐਸ ਵੈਦਿਆਨਾਥਨ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ 5 ਮਈ 2017 ਨੂੰ, ਬਹੁਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਪ੍ਰਣਵ ਨੇ ਕੌਂਸਲੇਟ ਦਫ਼ਤਰ (ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੌਂਸਲੇਟ ਜਨਰਲ, ਨਿਊਯਾਰਕ, ਅਮਰੀਕਾ) ਵਿੱਚ ਫਾਰਮ XXV ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਈ ਗਈ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਪ੍ਰਣਵ 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8(2) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਅਣਵੰਡੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹ 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(1)(b) ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ।

6. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 5 ਅਤੇ 6 ਵੱਲ ਦਿਵਾਇਆ, ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਉਲਟ, ਅਨੁਛੇਦ 8 "ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਨੁਛੇਦ 8, ਅਨੁਛੇਦ 5 ਅਤੇ 6 ਦੇ ਉਲਟ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਦੁਆਰਾ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂ 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 8 ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਵੱਖਰਾ ਸਰੋਤ ਹੈ।

7. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਣਵ ਦੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ 15 ਅਗਸਤ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਣਵੰਡੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਨਾਨਾ-ਨਾਨੀ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਣਵੰਡੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਪ੍ਰਣਵ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸਨ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਦੁਆਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਮਨਮਾਨੀ ਵਰਤੋਂ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਵੋਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਨੂਪ ਬਰਨਵਾਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਦਾਊਦੀ ਬੋਹਰਾ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਬਦਲਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨਾ ਹੈ।

8. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਪ੍ਰਣਵ 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪ੍ਰਣਵ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ-2 ਵਿੱਚ "ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜੋ 15 ਅਗਸਤ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ" ਵਾਕੰਸ਼ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਇੱਕ ਆਮ ਸਮਝ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਅਣਵੰਡੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਨ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇ ਰਹੇ। ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਗੋਆ ਅਤੇ ਸਿੱਕਮ ਵਰਗੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ ਜੋ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇ ਰਹੇ, ਨੂੰ ਉਹੀ ਲਾਭ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਅਣਵੰਡੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ।

9. ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8(2) ਵਿੱਚ "ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚਾ" ਸ਼ਬਦ, ਇੱਕ ਅਣਜੰਮਿਆ ਬੱਚਾ ਜਾਂ ਗਰਭ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਗੇ। ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਜਨਮ ਦੁਆਰਾ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8(2) ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੀ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਲਾਭ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣ ਲਈ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਦਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

1 [2023] 9 ਐਸਸੀਆਰ 1: (2023) 6 ਐਸਸੀਸੀ 161

2 [2023] 1 ਐਸਸੀਆਰ 293: (2023) 4 ਐਸਸੀਸੀ 541

10. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ (ਏਐਸਜੀ) ਸ਼੍ਰੀ ਕੇਐਮ ਨਟਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 5 ਤੋਂ 9 ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਕੌਣ ਸਨ। ਇਹ ਅਨੁਛੇਦ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵੇਲੇ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਨੁਛੇਦ 9 ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 5, 6 ਜਾਂ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਾਜ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਧਾਰਾ 10 ਅਤੇ 11 ਵੱਲ ਵੀ ਖਿੱਚਿਆ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 10 ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ II ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ ਜਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਅਜਿਹਾ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਅਨੁਛੇਦ 11 ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਬੰਧੀ ਉਪਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਸਦ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

11. ਵਿਦਵਾਨ ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਸਵਰਗੀ ਡਾ. ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 5 ਤੋਂ 9 ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਕੌਣ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹਨ। 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੋਰ ਨਿਯਮਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪ੍ਰਣਵ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(1)(b) ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

12. ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8(2) ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪ੍ਰਣਵ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਗੁਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਣਵ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਗੁਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਪ੍ਰਣਵ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

13. ਪ੍ਰਣਵ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 8 ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦਾ ਇਹ ਸਟੈਂਡ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਣਵ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸਮਾਪਤੀ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਸਟੈਂਡ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਧੀਨਗੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ

ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਣਵ ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸਨ

ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਨਾਗਰਿਕਤਾ
14. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਭਾਗ II 'ਨਾਗਰਿਕਤਾ' ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 5 ਤੋਂ 11 ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ:

"5. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ। - ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਹੈ ਅਤੇ-

(ਏ) ਜਿਸਦਾ ਜਨਮ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ; ਜਾਂ
(ਬੀ) ਜਿਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ; ਜਾਂ
(ਸੀ) ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਵਾਸੀ ਰਿਹਾ ਹੈ,
ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਵੇਗਾ।

6. ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। -ਧਾਰਾ 5 ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ-

(ਏ) ਉਹ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935 (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ; ਅਤੇ

(ਬੀ) (i) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜੁਲਾਈ 1948 ਦੇ ਉਨ੍ਹੀਵੇਂ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਵਾਸ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸੀ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਾਂ

(ii) ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜੁਲਾਈ 1948 ਦੇ ਉਨ੍ਹੀਵੇਂ ਦਿਨ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮ ਅਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਹੈ:
ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਜਿਸਟਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।

7. ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ। - ਧਾਰਾ 5 ਅਤੇ 6 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਮਾਰਚ, 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜੋ, ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਵਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੁਨਰਵਾਸ ਜਾਂ ਸਥਾਈ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਪਰਮਿਟ ਅਧੀਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 6 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਜੁਲਾਈ, 1948 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸ ਕੀਤਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

8. ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ। - ਅਨੁਛੇਦ 5 ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935 (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਸਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਡਿਪਲੋਮੈਟਿਕ ਜਾਂ ਕੌਂਸਲਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਇਸ ਸਮੇਂ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਡਿਪਲੋਮੈਟਿਕ ਜਾਂ ਕੌਂਸਲਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰੂਪ ਅਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ।

9. ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਾਜ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨਾ ਹੋਣ। - ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਾਂ ਧਾਰਾ 6 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਉਸਨੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਾਜ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

10. ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ। - ਹਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇਸ ਭਾਗ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧ ਅਧੀਨ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ ਜਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਅਜਿਹਾ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ।

11. ਸੰਸਦ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮਤ ਕਰੇਗੀ। - ਇਸ ਭਾਗ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਸਦ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਘਟਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।"

ਇਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਧਾਰਾ 5 ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ 26 ਜਨਵਰੀ 1950 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਉਪਬੰਧ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 6 ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਧਾਰਾ 7 ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ।

15. ਹੁਣ, ਆਓ ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 8 ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੀਏ। ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ:-

(i) ਜਿਸਦਾ ਜਨਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935 (ਛੋਟੇ ਲਈ, '1935 ਐਕਟ') ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਜਾਂ
(ii) ਜਿਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1935 ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਜਾਂ
(iii) ਜਿਸਦੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1935 ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।
ਅਤੇ
ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਸਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਡਿਪਲੋਮੈਟਿਕ ਜਾਂ ਕੌਂਸਲਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਇਸ ਸਮੇਂ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਡਿਪਲੋਮੈਟਿਕ ਜਾਂ ਕੌਂਸਲਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ। "ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ" ਸ਼ਬਦ "ਭਾਰਤ ਦੇ ਡਿਪਲੋਮੈਟਿਕ ਜਾਂ ਕੌਂਸਲਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਯੋਗ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਡਿਪਲੋਮੈਟਿਕ ਜਾਂ ਕੌਂਸਲਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਡਿਪਲੋਮੈਟਿਕ ਜਾਂ ਕੌਂਸਲਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ।

16. ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 8 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਪਬੰਧ "ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹੈ" ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 1935 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਭਾਰਤ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਾਰਾ 8 "ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਉਪਬੰਧ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1935 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਣਵ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਲ 2000 ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 1935 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਂ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ 1935 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਉਦਾਹਰਣ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਣਵ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਬੇਤੁਕੇ ਨਤੀਜੇ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 8 ਪ੍ਰਣਵ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

17. ਧਾਰਾ 10 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 5 ਤੋਂ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹਰੇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹਾ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਧਾਰਾ 11 ਸੰਸਦ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਜਾਂ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

1955 ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਾਗਰਿਕਤਾ

18. ਹੁਣ, ਅਸੀਂ 1955 ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹਾਂ। ਪ੍ਰਣਵ ਨੇ ਜਨਮ ਦੁਆਰਾ ਨਾਗਰਿਕਤਾ (ਧਾਰਾ 3) ਜਾਂ ਵੰਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਾਗਰਿਕਤਾ (ਧਾਰਾ 4) ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ 1955 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। 1955 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਣਵ ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸਨ

"5. ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਾਗਰਿਕਤਾ।- (1) ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਇਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਜਾਂ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ:-

(ਓ) ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ;
(ਅ)ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ'ਤੇ ਅਣਵੰਡੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾਹੈ;

(ਏ) ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨਾਲ ਵਿਆਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ;
(ਸ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚੇ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹਨ;

(ਹ) ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦੇ ਮਾਪੇ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਏ) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 6 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਨ;

(ਫ) ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ, ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ, ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਸੀ, ਅਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ;

(g) ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਕਾਰਡਧਾਰਕ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੋ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ 1.-ਧਾਰਾ (a) ਅਤੇ (c) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਇੱਕ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਵਾਸੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ-
(i) ਉਹ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਅਤੇ

(ii) ਉਹ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਉਕਤ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ 2.-ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਹ, ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ, ਅਣਵੰਡੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ 15 ਅਗਸਤ, 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ।

(1A) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਤਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 1 ਦੀ ਧਾਰਾ (f) ਅਤੇ (g) ਅਤੇ ਧਾਰਾ (i) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਢਿੱਲ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਤਰਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।
(2) ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਦੂਜੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦੀ ਸਹੁੰ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਦਾ।

(3) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੀ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸਦੀ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
(4) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਜੇਕਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(5) ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਇਆ ਹੈ; ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 6 ਜਾਂ ਅਨੁਛੇਦ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਜਾਂ ਜਿਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਵੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(6) ਜੇਕਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (c) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਜਿਹੀ ਛੋਟ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।" (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (b) ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਲਈ, ਪ੍ਰਣਵ ਨੂੰ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਅਣਵੰਡੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਥਾਨ ਦਾ ਇੱਕ ਆਮ ਨਿਵਾਸੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 2 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ (i) ਉਹ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਅਣਵੰਡੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਾਂ (ii) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜੋ ਅਣਵੰਡੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ 15 ਅਗਸਤ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤੀਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਣਵੰਡੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਜਨਮ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ 15 ਅਗਸਤ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਿਆ। 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(h) ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਅਵੰਡੇ ਭਾਰਤ" ਦਾ ਅਰਥ 1935 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਭਾਰਤ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ "ਅਵੰਡੇ ਭਾਰਤ" ਨੂੰ 15 ਅਗਸਤ 1947 ਨੂੰ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹਿੰਸਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਜੋ ਉਪਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਉਪਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਵਿਆਖਿਆ 2 ਨੂੰ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਣਵ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸਾਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਣਵ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੋਵੇਂ ਅਣਵੰਡੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਤੰਤਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਅਣਵੰਡੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ 15 ਅਗਸਤ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(1)(b) ਦੀ ਕੋਈ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

19. ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, 1955 ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ 8 ਅਤੇ 9 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"8. ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦਾ ਤਿਆਗ।- (1) ਜੇਕਰ ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾਗਰਿਕ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ; ਅਤੇ, ਅਜਿਹੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ 'ਤੇ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੁੱਧ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਰੋਕੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ।

(2) ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਹਰ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਬੱਚਾ, ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਰੂਪ ਅਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ।

9. ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ।-(1) ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਜੋ ਕੁਦਰਤੀਕਰਨ, ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ 26 ਜਨਵਰੀ, 1950 ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ, ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 'ਤੇ, ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੁੱਧ ਦੌਰਾਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਾ ਦੇਵੇ।

(2) ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੇ ਕਦੋਂ ਜਾਂ ਕਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ, ਅਜਿਹੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।" ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਧਾਰਾ 9(1) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਹ ਨਾਗਰਿਕ ਜੋ 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਾਂ 26 ਜਨਵਰੀ 1950 ਅਤੇ 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਜਿਹੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਣਵ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ 19 ਦਸੰਬਰ 1998 ਨੂੰ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਗਰਭ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੀ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ, ਪ੍ਰਣਵ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਧਾਰਾ 9(1) ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਰਹਿਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

20. ਧਾਰਾ 8(1) ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਗਰਿਕ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਆਪਣੀ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਤਿਆਗਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 8(1) ਧਾਰਾ 9(1) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੀ ਅਣਇੱਛਤ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਧਾਰਾ 8(2) ਸਿਰਫ਼ ਤਾਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚੇ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਕੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, 19 ਦਸੰਬਰ 1998 ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਣਵ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਧਾਰਾ 9(1) ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ ਤੁਰੰਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਰਹੇ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 8(1) ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਣਵ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਲਈ 20 ਅਪ੍ਰੈਲ 2012 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਤਿਆਗਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ 19 ਦਸੰਬਰ 1998 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਣਵ ਦੇ ਮਾਪੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਧਾਰਾ 9(1) ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਰਹੇ, ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 8(2) ਪ੍ਰਣਵ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 8(2) ਪ੍ਰਣਵ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।

21. ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਡਾ. ਵਿਜੇ ਆਨੰਦ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:

"8. .. ..
ਰਚਨਾ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਤੇ ਮੁੱਢਲਾ ਨਿਯਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਵਾਕਾਂਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਮ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਵਿਆਕਰਣ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਭਾਸ਼ਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਅਰਥ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਅਰਥ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਇਰਾਦੇ ਤੋਂ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।" (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਸਰਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸਨੂੰ ਆਮ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੇ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 5, 8 ਅਤੇ 9 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਾਫ਼

---

3. [1963] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1 : (1962) 45 ITR 414 : 1962 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 12

ਅਤੇ ਸਰਲ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸਦੀ ਉਦਾਰ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਸਾਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

22. ਹੁਣ, 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਸਿਰਫ ਧਾਰਾ (f) ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਬਚੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਪ੍ਰਣਵ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਉਹ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦਾ ਇੱਕ ਆਮ ਨਿਵਾਸੀ ਹੋਵੇ।
ਜੇਕਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਢਿੱਲ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਹ 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1A) ਵਿੱਚ ਉਪਬੰਧ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਣਵ 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(1) ਦੀ ਧਾਰਾ (g) ਵਿੱਚ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

23. ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਣਵ ਨੇ 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ।

24. ਕੁਝ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਅਸਾਧਾਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਨ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਹਾਲਤਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ।

25. ਇਸ ਲਈ, 2023 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5932 ਵਿੱਚ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। 2024 ਦੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (C) ਨੰਬਰ 123 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪ੍ਰਣਵ ਨੂੰ 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (f) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕੇਗਾ।

ਇਹ ਉਸਦੇ ਲਈ 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1A) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (f) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

*ਸਿਰਲੇਖ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ: ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ

<u>ਡਿਸਕਲੇਮਰ :-</u> ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ